

Onderwerp:

Beantwoording van de schriftelijke vragen van het raadslid G.J.M. Vreugdenhil (Leefbaar Rotterdam) over de conversie gemeentelijke lening van € 7.941.154.

Portefeuillehouder: A.H.P van Gils

Aan de Gemeenteraad.

Op 10 december 2019 stelde G.J.M. Vreugdenhil (Leefbaar Rotterdam) ons college schriftelijke vragen over de conversie gemeentelijke lening van € 7.941.154. (19bb025108)

Inleidend wordt gesteld:

“In 1994 heeft de gemeente aan Stadion Feijenoord NV (SF) een lening verstrekt voor de renovatie van De Kuip. Deze lening was achtergesteld op de per oktober 2003 volledig afgeloste bancaire financiering voor de renovatie. De lening was niet opeisbaar behalve bij verkoop van De Kuip.

In de Position Paper (versie november 2017) wordt de conversie van de lening in preferente niet stemgerechtigde aandelen als voorwaarde voor de herontwikkeling van De Kuip gepresenteerd (voorwaarde 12 lid 7). De Position Paper vermeldt op bladzijde 21 over deze conversie dat de omzetting uiterlijk voorafgaand aan de aanvang bouw van het nieuwe stadion geëffectueerd zal zijn. Dit betekent dat conversie na financial commitment (juni 2020) en financial close (april 2021) had kunnen plaatsvinden.

Een andere voorwaarde in de Position Paper voor de herontwikkeling van De Kuip is de verplichting voor Stadion Feijenoord NV om met ingang van januari 2020 gedurende 4 jaar een jaarbedrag van €1,5 mio op een reserve-account Herontwikkeling De Kuip te boeken (voorwaarde 12 lid 5).

De conversie is in juni 2019 uitgevoerd, ruim voor financial close en ruim voordat er enige duidelijkheid is over het (kunnen) nakomen door Stadion Feijenoord NV van de jaarlijkse €1,5mio spaarverplichting en de haalbaarheid van de plan- en herontwikkeling van De Kuip. Over dit laatste zegt de vierde voortgangsrapportage op bladzijde 81: “Planontwikkeling De Kuip heeft gezien de volgordelijkheid (eerste nieuw stadion, dan pas De Kuip) nog niet veel aandacht gekregen.”

In de collegebrief van 23 september 2019 (19bb18037) aan de cie. MPOF wordt nader ingegaan op de in juni 2019 uitgevoerde leningconversie. De collegebrief stelt onder andere dat de conversie van de lening de positie van de gemeente niet in materiële zin verandert en dat verwacht wordt dat de financiële effecten voor de gemeente nihil zijn.”

Vooraf

“De aard van de onderstaande vragen vereist vaak een behoorlijk gedetailleerde en technische uitleg. Dat is nodig om de vragen correct en volledig te beantwoorden. Voor het juiste begrip is het goed om de achtergrond en context van de conversie van de lening niet uit het oog te verliezen.

In 1994 heeft de gemeente een zogenaamde ‘achtergestelde lening’ verstrekt aan Stadion Feijenoord voor de renovatie van de Kuip. Omdat een dergelijke lening niet meer past in het huidige financiële beleid van de gemeente is met de Position Paper aan uw raad voorgesteld om de lening in aandelen om te zetten. Uw raad heeft daarmee op 11 mei 2017 ingestemd. Vorig jaar is de lening daadwerkelijk omgezet. Mede vanwege het belang dat potentiële financiers aan deze conversie hechten (zie beantwoording vraag 5) is daarmee niet langer gewacht dan noodzakelijk. Wij zijn ervan overtuigd dat de positie van de gemeente met de omzetting niet is of wordt benadeeld. Verwachte inkomsten en risicoprofiel voor de gemeente zijn nagenoeg onveranderd. Wij verwijzen u ook graag naar eerdere correspondentie en de halfjaarlijkse voortgangsrapportages waarmee wij getracht hebben u zo correct en volledig mogelijk te informeren.”

Hieronder volgen de vragen en onze beantwoording.

Vraag 1:

Wat is er op de hoofdschuld vanaf verstrekking tot aan conversie jaarlijks en in totaal door SF afgelost.

Antwoord:

Er is niet afgelost op de hoofdsom. De verstrekte lening was in beginsel niet opeisbaar en er hoefde niet te worden afgelost door Stadion Feijenoord.

Vraag 2:

Wat waren de per oktober 2003 tot aan het moment van conversie in juni 2019 de theoretisch maximale renteopbrengsten per jaar en in totaal uitgaande van de basisrente van 4% en vanaf 15 maart 2009 uitgaande van de basisrente plus rentetoeslag van 8,5% (4,0% + 4,5%).

Antwoord:

De totale renteopbrengst had in theorie € 8,6 mln. kunnen bedragen in de periode oktober 2003 tot en met juni 2019, als volgt jaarlijks verdeeld:

2003	€ 79.194
2004-2008	€ 317.646/jaar
2009	€ 602.549
2010-2018	€ 674.998/jaar
2019	€ 329.177 (tot aan het moment van conversie in juni).

Vraag 3:

Wat is er door SF vanaf oktober 2003 tot aan het moment van conversie in juni 2019 daadwerkelijk jaarlijks en in totaal aan rente betaald.

Antwoord:

Vanaf oktober 2003 tot aan het moment van conversie heeft Stadion Feijenoord in totaal in werkelijkheid € 1.118.475 aan basisrente en € 101.000 aan toeslagrente betaald (zie onderstaande tabel).

Boekjaar	Basisrente	Toeslagrente
2009-2010	355.100	-
2010-2011	61.500	-
2011-2012	53.100	-
2012-2013	50.775	-
2013-2014	598.000	101.000
2014-2015	0	0
2015-2016	0	0
2016-2017	0	0
2017-2018	0	0
2018-2019	0	0
Totaal	1.118.475	101.000

Met deze rentebetaling is Stadion Feijenoord zijn betalingsverplichting conform de leningsovereenkomst volledig nagekomen. Dat de werkelijke renteopbrengst lager ligt dan de theoretische, komt omdat in de leningsovereenkomst is vastgelegd dat de verschuldigde rente afhangt van het resultaat van Stadion Feijenoord.

Vraag 4:

Is het college het met mij eens dat conversie van de lening in het Position Paper uitsluitend en exclusief gekoppeld is aan de herontwikkeling van De Kuip?

Antwoord:

Nee. In de Position Paper is opgenomen dat "de omzetting uiterlijk voorafgaand aan de aanvang bouw van *het nieuwe stadion* zal zijn geëffectueerd." De conversie is weliswaar onderdeel van voorwaarde 12 over herontwikkeling van De Kuip, maar is inhoudelijk en qua tijd niet gekoppeld aan de herontwikkeling.

Vraag 5:

Is het college het met mij eens dat conversie van de lening:

- a. Niet mag worden ingezet ten behoeve van het nieuwe stadion dossier;
- b. Niet mag worden ingezet om het eigen vermogen van Stadion Feijenoord NV te verbeteren;
- c. Niet mag worden ingezet teneinde Stadion Feijenoord NV te helpen om aan de convenanten van de brugfinanciering te voldoen.

Antwoord:

Ad a. Niet mee eens. De conversie is een voorwaarde voor de gemeentelijke bijdrage aan een nieuw stadion in de Position Paper.

Ad b. Niet mee eens. Door de omzetting verandert het leningsbedrag 'automatisch' van vreemd vermogen naar eigen vermogen. Stadion Feijenoord heeft dit ook zo in de jaarrekening 2018-2019 vermeld.

Ad c: Niet mee eens. De conversie, zoals bedoeld in de voorwaarden van de Position Paper, was één van de verstrekingsvoorwaarden voor de brugfinanciering. Dit was een voorwaarde van de financier om te voorkomen dat, mocht Stadion Feijenoord om wat voor reden ook niet kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen voor de brugfinanciering, er onduidelijkheden zouden kunnen ontstaan over de verhaalsvolgorde tussen de brugfinanciering en de achtergestelde gemeentelening. De financier wil niet in een situatie terecht komen waarbij beide leningen als concurrente vorderingen op de boedel zouden kunnen worden beoordeeld. Door de conversie van de achtergestelde lening naar eigen vermogen is deze verhouding helder.

Vraag 6:

Omzetting na financial close (mogelijk op basis van Position Paper) was voor de gemeente een veel betere optie. Op dat moment was bouw van het Nieuwe Stadion zeker, was het duidelijk dat Stadion Feijenoord NV aan de verplichting van €1,5mio per jaar voldoet, was er veel meer duidelijk over plan- en herontwikkeling van De Kuip en waren de financiële effecten van de omzetting veel duidelijker geweest.

Wat is de reden, de noodzaak, de ratio om de lening in juni 2019 om te zetten en niet na de financial close?

Antwoord:

Conform de door de gemeenteraad vastgestelde Position Paper moest conversie plaatsvinden voor de start van de bouw van het nieuwe stadion. Voor (het aantrekken van) financiers bleek het echter van belang dat deze omzetting al eerder, in ieder geval voor de financial close, plaats zou vinden. Los daarvan vindt de gemeente de conversie sowieso ook gewenst als Feyenoord City niet doorgaat omdat de lening niet voldeed aan het nu geldende gemeentelijke kader voor verstrekking van leningen en garanties. Daarover hebben wij u onder meer in de Voortgangrapportage Feyenoord City 2 (oktober 2018) geïnformeerd.

Vraag 7:

De lening is in juni 2019 omgezet in één preferent aandeel van €45,38 en een aan dit preferente aandeel verbonden agioreserve van € 7.941.109 met een winstrecht.

Het jaarverslag 2018-2019 van Stadion Feijenoord NV vermeldt op bladzijde 76 over dit winstrecht:

“...Eventuele uitkeringen ten laste van de reserves, bij het behalen van een positief resultaat door Stadion Feijenoord NV, vinden voorts pas plaats na goedkeuring hiervan door de raad van commissarissen. Als gevolg hiervan bestaat er geen onvermijdelijke verplichting voor Stadion Feijenoord NV om jaarlijks dividend uit te keren aan de gemeente Rotterdam uit hoofde van het preferente aandeel.”

Dus als de raad van commissarissen de komende zeg twintig jaar deze goedkeuring niet verleend dan ontvangt Rotterdam gedurende deze twintig jaar geen dividend. Gaarne een reactie hierop.

Antwoord:

Strikt genomen heeft u hierin gelijk, met dien verstande dat de gemeentelijke vordering op het niet verkregen dividend behouden blijft.

Vraag 8:

Eveneens op bladzijde 76 van het jaarverslag staat een de volgende opsomming van het geplaatste en gestorte kapitaal:

	Aantal
Aandelen C	2.000
Aandelen V	2.000
Aandelen O	364
Preferent aandeel	1
Totaal	4.365

De collegebrief stelt dat de gemeente slechts één van de 20.001 aandelen bezit? Gaarne een uitleg.

Antwoord:

Het door het college genoemde aantal van 20.001 is onjuist. Ten onrechte is ervan uitgegaan dat het nummer van het gemeentelijk aandeel (20.001) correspondeerde met het aantal uitgegeven en in omloop zijnde aandelen. Het juiste totaal aantal aandelen betreft inderdaad, zoals in voorgaand staatje is vermeld, 4.365.

Vraag 9:

De uitstaande 4.365 aandelen van Stadion Feijenoord NV hebben nu, en ook na de realisatie van het Nieuwe Stadion uitsluitend recht op de resultaten welke gegenereerd worden door Stadion De Kuip.

Uitgaande van deze situatie: hoe wordt een mogelijk positief resultaat op de herontwikkeling van De Kuip verdeeld?

Kunt u aangeven hoe een herontwikkelingsresultaat van zeg €10 mio wordt verdeeld over de 4.365 aandelen.

Antwoord:

De bestaande aandelen V en O (in totaal 2.364 stuks) in Stadion Feijenoord N.V. worden met de realisatie van het nieuwe stadion geconverteerd naar een nominaal schuldbewijs van € 45,38 en een (in tijd beperkt) zitplaatsrecht in het nieuwe stadion. De schuld is pas betaalbaar bij beëindiging van het zitplaatsrecht. De bestaande aandelen C (2.000 stuks) zijn inmiddels ondergebracht in een stichting waarvan het bestuur gevormd wordt namens Stadion Feijenoord, Feyenoord Rotterdam en de Sportclub. Aan de (voormalige) aandeelhouders vinden geen uitkeringen meer plaats.

Vraag 10:

Vindt het college het redelijk dat de herontwikkelingsresultaten 100% toekomen aan de houders van C, V en O aandelen en de gemeente Rotterdam als houder van één preferent aandeel slechts recht heeft op 4%? Dat vervolgens afhankelijk is van goedkeuring door de raad van commissarissen (zie ook vraag 1, 2, 3 en 7).

Antwoord:

Zie het antwoord op vraag 9.

Vraag 11:

Waarom is er geen terugbetalingsverplichting op de agioreserve van het preferente aandeel uit een herontwikkelingsresultaat De Kuip overeengekomen?

Antwoord:

Met de conversie is getracht zoveel mogelijk een gelijke situatie te creëren als bij de achtergestelde lening, waar geen terugbetalingsverplichting gold. Daarom is deze clausule niet opgenomen.

Burgemeester en Wethouders van Rotterdam,

De secretaris,

V.J.M. Roozen

De burgemeester,

A. Aboutaleb

